

การศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนของสำนวนจีนที่มีคำว่า guī กับสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี

กฤตตานัน จุฑาเกียรติ

สาขาวิชาภาษาจีน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A COMPARATIVE STUDY THE SIMILARITIES OF CHINESE IDIOMATIC EXPRESSIONS CONTAINING THE WORD “guī” WITH THAI IDIOMATIC EXPRESSIONS CONTAINING THE WORD “PHI”

Kittanon Jutakiat

Department of Chinese, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Thailand

E-mail address: claraniavanar@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 8 สิงหาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 6 มีนาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 25 ตุลาคม 2562

บทคัดย่อ

การศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนของสำนวนจีนที่มีคำว่า guī กับสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความหมายและประเภทของสำนวนจีนที่มีคำว่า guī และสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี และ 2) เปรียบเทียบความเหมือนของสำนวนจีนที่มีคำว่า guī กับสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี เอกสารเกี่ยวกับสำนวนจีนและสำนวนไทยที่ผู้วิจัยใช้เป็นแหล่งข้อมูลได้แก่ หนังสือพจนานุกรมจีนจำนวน 5 เล่ม และหนังสือพจนานุกรมไทยจำนวน 5 เล่ม ผลการศึกษาพบว่า 1) ประเภทของสำนวนจีนที่มีคำว่า guī และสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี มีความเหมือนและคล้ายคลึงกันถึง 8 ประเภท ได้แก่ สำนวนที่เกี่ยวกับการพูด สำนวนที่เกี่ยวกับการความสามารถ สำนวนที่เกี่ยวกับเงิน สำนวนที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยพฤติกรรมของคน สำนวนที่เกี่ยวกับสภาพลักษณะรูปร่าง สำนวนที่เกี่ยวกับการกระทำ สำนวนที่เกี่ยวกับความรู้สึกสภาพจิตใจ สำนวนที่เกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงและความลึกลับอัศจรรย์ 2) คำว่า guī ในสำนวนจีน คำว่า ผี ในสำนวนไทยส่วนใหญ่มักจะสื่อความหมายไปในเรื่องลักษณะนิสัยพฤติกรรมของคน โดยคำว่า guī ในสำนวนจีนที่สื่อความหมายไปในเรื่องลักษณะนิสัยพฤติกรรมของคน มีถึง 80 สำนวน กล่าวถึงคนที่จิตใจโหดเหี้ยมอำมหิตหยาบซ้ำหมายปองร้ายผู้อื่น พฤติกรรมที่ลับ ๆ ล่อ ๆ มีลัษณคมนัย ไม่เปิดเผย เป็นต้น ส่วนคำว่า ผี ในสำนวนไทยที่สื่อความหมายไปในเรื่องลักษณะนิสัยพฤติกรรมของคน มีถึง 13 สำนวนจากสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี ทั้งหมด 49 สำนวน ใช้เปรียบถึงคนเลว คนที่ทำอะไรโดยไม่ได้คิด เป็นต้น และ 3) สำนวนจีนที่มีคำว่า guī และสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี ส่วนใหญ่จัดอยู่ในประเภทเดียวกัน สามารถใช้สื่อถึงเรื่องราวในหัวข้อเดียวกัน แต่ก็อาจสื่อความหมายในมุมมองที่แตกต่างกันหรือเหมือนกัน

คำสำคัญ: guī ผี สำนวนจีน การศึกษาเปรียบเทียบ

Abstract

This research aims to 1) study the meanings and categories of Chinese idiomatic expressions containing the word “guǐ” and Thai idiomatic expressions containing the word “phi”, and 2) to compare the similarities of Chinese idiomatic expressions containing the word “guǐ” with Thai idiomatic expressions containing the word “phi”. The findings are as follows: 1) the categories of Chinese idiomatic expressions containing the word “guǐ” and Thai idiomatic expressions containing the word “phi” are mostly similar; 2) the word “guǐ” in Chinese idiomatic expressions and the word “phi” in Thai idiomatic expressions, usually imply human behavior meanings; 3) Chinese idiomatic expressions containing the word “guǐ” and Thai idiomatic expressions containing the word “phi” mostly belong in the same categories and can be used in the same domain, but they may represent different or similar aspects.

Keywords: guǐ, phi, Chinese idiomatic expressions, Comparative study

บทนำ

มนุษย์แต่ละคนมีความคิดและความเชื่อไม่เหมือนกัน บางคนเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เทพเจ้า บางคนเชื่อในเรื่อง ฤกษ์ โชค ลาง บางคนเชื่อในเรื่องเครื่องรางของขลัง เหล่านี้ล้วนเป็นความคิดความเชื่อของแต่ละบุคคล วัฒนธรรมประเพณี หรือความเชื่อที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษของประเทศนั้น ๆ แต่มีความเชื่ออย่างหนึ่งที่ถือได้ว่าเป็นความเชื่อที่แพร่หลายอยู่ทั่วโลกมีอยู่ทุกชาติทุกภาษานั้นก็คือ ความเชื่อเรื่องผี สังคมจีนมีความเชื่อเรื่องผีมาแต่โบราณตลอดมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมความคิดตกทอดมาถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการปรากฏความเชื่อเรื่องผีในวรรณกรรมหรือนวนิยายจีนที่ได้จินตนาการเล่าเขียนเกี่ยวกับผีไปต่าง ๆ นานา วรรณกรรมของจีนที่เป็นที่รู้จักมีชื่อเสียงและมีเนื้อหาด้านภูติผีปีศาจมีหลายวรรณกรรมด้วยกัน ตัวอย่างเช่น วรรณกรรมจีนโบราณเรื่อง “ซานไห่จิง” 《山海经》 ซึ่งเป็นหนังสือโบราณสมัยก่อนราชวงศ์ฉินที่บันทึกเรื่องราวของเทพนิยาย ปีศาจ สัตว์ประหลาดและนิทานปรัมปราในยุคโบราณของจีนไว้อย่างละเอียด นอกจากนี้ยังมีวรรณกรรมจีนเรื่อง “โซวเสินจี้” 《搜神记》 ที่ได้กล่าวถึง ภูติผีปีศาจ เทพเขียนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจีน อาทิ ความดุร้ายของผี ความแปลกประหลาดของผี ลักษณะรูปร่างของผี รวมถึงการตั้งชื่อเรียกผีนั้น ๆ เช่น ภูติปีศาจร้ายที่อาศัยอยู่ในป่า ภูติผีปีศาจที่อาศัยอยู่ในน้ำ ชื่อปีศาจทหารผีในนรกที่มีศีรษะเป็นวัว มีหน้าเป็นม้า เป็นต้น ผีจีนที่คนไทยรู้จักกันดีคือ ผีเจียงซือ (jiāngshī 僵尸) ซึ่งเป็นผีดิบดูดเลือด หน้าขาวมีเขี้ยวยาว ใส่ชุดและสวมหมวกขุนนางสมัยโบราณของจีน เคลื่อนไหวด้วยการกระโดดไปข้างหน้าพร้อมแขนสองข้างที่ยืดออกไปด้านหน้า เลี้ยงชีพด้วยการดูดเลือดมนุษย์ในเวลากลางคืน เวลากลางวันมักนอนในโลงเพราะกลัวแสงอาทิตย์ เป็นต้น

ในส่วนสังคมไทยนั้นความเชื่อเรื่องผี เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่ได้เด่นชัด ซึ่งครอบคลุมและมีอิทธิพลต่อสังคม วัฒนธรรมความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ความเชื่อ การประกอบพิธีทางศาสนา เทศกาลและประเพณีต่าง ๆ เช่น เทศกาลผีตาโขน ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย การไหว้ผีบรรพบุรุษ การทำบุญใส่บาตรอุทิศส่วนกุศลให้ผี เป็นต้น ในด้านวรรณกรรมและนวนิยายของไทย วรรณกรรมไทยที่มีผีเข้าไปเกี่ยวข้องมากที่สุดและเป็นนวนิยายที่เกี่ยวกับผีเรื่องแรกของไทยคือ เรื่องขุนช้างขุนแผน เพราะตัวละครขุนแผนมีความสามารถเรียกผีมาใช้ได้ และกุมารทองที่ปรากฏในเรื่องมีอิทธิพลต่อความเชื่อของคนไทยเป็นอันมากดังจะเห็นได้จากกรณียุทธคดีที่ผู้คนเชื่อถือกันอยู่จนถึงทุกวันนี้ ความเชื่อเรื่องผีได้แผ่ขยายออกไปทุกหนทุกแห่ง โดย ส.พลายน้อย ได้แบ่งประเภทของผีออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกคือ ผีมีตัว ได้แก่ผีที่ชอบปรากฏตัวแสดงรูปโฉมให้เห็นในลักษณะต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากเรื่องเล่าผีที่ปรากฏในสังคมไทยที่เล่าถึงลักษณะของผี ชื่อของผี ผีของไทยที่คนไทยรู้จักกันดีคือ ผีแม่หากพระโขนง ซึ่งเป็นผีสาวตายท้องกลมสุดโด่งดังจากย่านพระโขนง ถือเป็นตำนานอมตะของคนไทยที่รำลึกกันมาหลายยุค นอกจากนี้ ยังมีผีไทยอื่น ๆ ที่คนไทยรู้จักเป็นอย่างดี เช่น ผีปู่ตายาย ผีฟ้า ผีกระสือ ผีกระหัง ผีกล้วยตานี ผีหลวง ผีโขน ผีปอบ ผีเรื้อน ผีโพง ผีนางตะเคียน เป็นต้น ผีประเภทที่สองคือ ผีไม่มีตัวตน คือ ผีที่ไม่แสดงตัวให้เห็นที่รู้จัก แต่อาจบันดาลให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ขึ้นได้ ผู้คนจึงพากันเกรงกลัวมาก ดังคำพูดที่ติดปากอยู่ว่า คนไม่เห็นผีเห็น ซึ่งหมายความว่า ถ้าทำสิ่งชั่วร้ายทำสิ่งไม่ดีเอาไว้ ถึงคนไม่เห็นผีก็เห็น จึงควรระมัดระวังในสิ่งที่ตนทำ ไม่เช่นนั้นผีจะบันดาลให้เกิดสิ่งไม่ดีแก่ผู้นั้น (ส.พลายน้อย, 2544:9-35)

อนึ่งความเชื่อเรื่องผีของจีนและไทยไม่เพียงปรากฏในวัฒนธรรมความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ความเชื่อ วรรณกรรม แต่อิทธิพลความเชื่อเรื่องผีของจีนและไทยยังปรากฏในสำนวน ดังจะเห็นได้จากสำนวนจีนที่มีคำว่า *gui* (鬼 แปลว่า ผี) และสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี ปรากฏอยู่ในสำนวน สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องผีของทั้งสองชาติได้เป็นอย่างดี

จึงเห็นได้ว่าวิถีชีวิตของชาวจีนและชาวไทยมีคติความเชื่อเรื่องผีอย่างไม่อาจแยกออกจากความเชื่อได้ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนของสำนวนจีนที่มีคำว่า *gui* กับสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ได้ทราบถึงมโนทัศน์ชาวจีนและชาวไทยที่มีต่อความเชื่อเรื่องผี ทำให้เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมระหว่างสองชนชาติได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความหมายและประเภทของสำนวนจีนที่มีคำว่า *gui* และสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี
2. เปรียบเทียบความเหมือนของสำนวนจีนที่มีคำว่า *gui* กับสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนของสำนวนจีนที่มีคำว่า *gui* กับสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยออกเป็นขอบเขตด้านข้อมูลและขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านข้อมูล เอกสารเกี่ยวกับสำนวนจีนและสำนวนไทยที่ผู้วิจัยใช้เป็นแหล่งข้อมูลคือ หนังสือพจนานุกรมจีนจำนวน 5 เล่ม ได้แก่ หนังสือพจนานุกรมการแบ่งประเภทสำนวนจีนฉบับสมบูรณ์ 《分类汉语成语大词典》ของหวาง ฉินและคณะ (王勤等, 1988) หนังสือพจนานุกรมสำนวนจีนฉบับสมบูรณ์ 《汉语成语大词典》ของจูจู่เหยียน (朱祖延, 2002) หนังสือพจนานุกรมสำนวนจีนโบราณ-ปัจจุบันฉบับสมบูรณ์ 《古今成语大词典》ของหยางเยินจื่อ (杨任之, 2004) หนังสือพจนานุกรมศึกษาเรียนรู้สำนวนจีน 《汉语成语学习词典》ของวังเยาหนาน (汪耀楠, 2006) หนังสือพจนานุกรมสำนวนจีนฉบับนักเรียนเรียนรู้ 《学生汉语成语学习词典》ของหยางเหอหมิง (杨合鸣, 2009) เอกสาร เกี่ยวกับสำนวนไทยที่ผู้วิจัยใช้เป็นแหล่งข้อมูลคือ หนังสือพจนานุกรมไทยจำนวน 5 เล่ม ได้แก่ หนังสือสำนวนไทยของ (ประเทือง คล้ายสุบรรณ, 2529) พจนานุกรมสำนวนไทยของสง่า กาญจนาคพันธุ์ (2538) หนังสือ ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย ของ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) สารานุกรม ภาษิต คำพังเพย หนังสือ สมบูรณ์ ครบถ้วน สำนวนไทย ของ (ขวัญกัลยาณ, 2548) และสำนวนไทยของ (กรองแก้ว ฉายภาวะธรรม, 2551)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา สำนวนจีนที่มีคำว่า guī และสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี ปรากฏอยู่ในสำนวนมีวิธีดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

- 2.1 สืบค้นหนังสือ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ทั้งภาษาจีนและภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
- 2.2 รวบรวมสำนวนจีนที่มีคำว่า guī ปรากฏอยู่ในสำนวนจากหนังสือพจนานุกรมสำนวนจีน จำนวน 5 เล่ม และรวบรวมสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี ปรากฏอยู่ในสำนวน จากหนังสือพจนานุกรมไทยจำนวน 5 เล่ม
- 2.3 นำสำนวนที่รวบรวมได้มาศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
- 2.4 สรุปผลการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในที่นี่จะกล่าวถึง ความหมายของสำนวนเฉิงหยวี chéngyǔ “成语” ในภาษาจีนกับคำว่า “สำนวน” ในภาษาไทย พร้อมทั้งอธิบายความหมายของคำว่า guī ในภาษาจีนกับคำว่า “ผี” ในภาษาไทย และงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความหมายของสำนวนเฉิงหยวีในภาษาจีนกับสำนวนในภาษาไทย

สำนวนจีนแบ่งออกเป็นห้าประเภท ได้แก่ สำนวนเฉิงหยวี chéngyǔ 成语, สำนวนเยียนยหฺวี yànyǔ 谚语, สำนวนเซี่ยโฮ่วยหฺวี xiēhòuyǔ 歇后语, สำนวนกัวนยงยหฺวี guànyòngyǔ 惯用语 และสำนวนสุ่ยหฺวี súyǔ 俗语 (王勤, 2006: 8) สำนวนเฉิงหยวีคือ มรดกอันล้ำค่าในคลังคำของภาษาจีน ภาษาของสำนวนที่ใช้สั้นกระชับ มีความหมายลึกซึ้ง เต็มไปด้วยพลังในการสื่อความหมาย สำนวนเมื่อนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม จะช่วยให้ภาษามีสีสัน สำนวนนับเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทางอารมณ์และถ่ายทอดความคิดของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัย อีกทั้งยังมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน (王勤等, 1988: 1) ขอบเขตในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาสำนวนเฉิงหยวีในภาษาจีนเท่านั้น เนื่องจากเป็นที่นิยมใช้

และมีจำนวนมากที่สุด ในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความหมายของคำว่า สำนวนเชิงหวีในภาษาจีนกับสำนวนในภาษาไทย ที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมจากเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่นักวิชาการเป็นผู้นำเสนอ

1.1 ความหมายของคำว่าสำนวนเชิงหวีในภาษาจีน

พจนานุกรมภาษาจีนกลางปัจจุบัน (Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn 《现代汉语词典》) (1999: 160) ได้ให้ความหมายสำนวนเชิงหวีไว้ว่า

“สำนวนเชิงหวี คือประโยคสั้น ๆ หรือกลุ่มคำที่กำหนดรูปแบบที่แน่นอน สั้นกะทัดรัดได้ใจความ ลึกซึ้งและครอบคลุม โดยที่มีการใช้สืบทอดต่อ ๆ กันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน สุภาษิตในภาษาจีนนั้นส่วนใหญ่ประกอบด้วยคำ 4 คำ สำนวนจีนบางสำนวนเมื่อดูจากตัวอักษร ก็สามารถเข้าใจความหมายของสำนวนได้ไม่ยาก บางสำนวนจำเป็นต้องรู้ที่มาหรือเรื่องราวจากหนังสือโบราณ จึงจะสามารถเข้าใจความหมายได้”

สุริย์ ชุณหะเรื่องเดช (2551: 234-239). ได้ให้ความหมายของสำนวนเชิงหวีไว้ว่า

“สำนวนเชิงหวีเป็นวลีที่มีแบบแผนตายตัว มักอยู่ในรูปถ้อยคำหรือวลีที่มีตัวอักษรเรียงกัน 4 ตัว ปรากฏใช้ในภาษาเขียนหรือภาษาที่เป็นลายลักษณ์อักษรของชาวจีนสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณแหล่งที่มาของสำนวนเชิงหวี นอกจากจะมีที่มาจากมุขปาฐะซึ่งสืบทอดกันมาในหมู่ประชาชนทั้งในอดีตและปัจจุบันแล้ว ส่วนใหญ่ยังได้มาจากตำราหรือหนังสือเกี่ยวกับวัฒนธรรมในสมัยโบราณ อาทิ ตำรานานเทพนิยายนิทานสุภาษิต เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนภาษาหรือคำพูดที่ใช้ในบทกวีนิพนธ์ เป็นต้น”

จากคำจำกัดความของสำนวนเชิงหวีจากนักศึกษาวิชาการศึกษาด้านภาษาจีนข้างต้นทำให้สรุปได้ว่า สำนวนเชิงหวีคือวลีหรือกลุ่มคำที่มีแบบแผนตายตัว มักอยู่ในรูปถ้อยคำหรือวลีที่มีตัวอักษรเรียงกันสี่พยางค์ ภาษาของสำนวนที่ใช้จะสั้นกระชับ มีความหมายลึกซึ้งครอบคลุม ปรากฏใช้ในภาษาเขียนหรือภาษาที่เป็นลายลักษณ์อักษรของชาวจีนสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ

1.2 ความหมายของคำว่า “สำนวน” ในภาษาไทย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1187). ได้ให้ความหมายของคำว่า “สำนวน” ไว้ว่า “บางทีก็ใช้ว่าสำนวนโวหาร เป็นถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ ร้าไม่ดีโทษปีโทษกลอง เป็นต้น”

สง่า กาญจนาคพันธุ์ (2538: 1). ได้กล่าวถึง สำนวน ไว้ว่าเป็นคำพูดของมนุษย์เราไม่ว่าชาติใดภาษาใด แยกออกได้กว้างๆ เป็นสองอย่าง อย่างหนึ่งคือพูดตรงไปตรงมาตามภาษาธรรมดา พอพูดออกมาก็เข้าใจกันได้ทันที อีกอย่างหนึ่งคือพูดเป็นชั้นเชิงไม่ตรงไปตรงมา แต่ให้มีความหมายในคำพูดนั้น ๆ คนฟังอาจเข้าใจความหมายทันทีถ้าคำพูดนั้นใช้กันแพร่หลายทั่วไปจนอยู่ตัวแล้ว แต่ถ้าไม่แพร่หลาย คนฟังก็ไม่อาจเข้าใจได้ทันที ต้องคิดจึงเข้าใจ หรือบางทีคิดแล้วเข้าใจไปอย่างอื่นก็ได้

หรือไม่เข้าใจเอาเลยก็ได้ คำพูดเป็นชั้นเชิงนี้ เราเรียกกันว่า สำนวนคือคำพูดเป็นสำนวนอย่างชาวบ้านเขาเรียกกันว่า พูดสำบัดสำนวน

นอกจากนี้ ดนัย เมธิตานนท์ ได้ให้ความหมายของ สำนวน ว่าหมายถึง ภาษาที่พูดออกมาแล้วสามารถซ่อนความนัยได้หลายแง่หลายมุม ใช้เป็นคำพูดในเชิงสั่งสอน เตือนสติ มุ่งสอนใจหรือชี้แนะให้ประพฤติปฏิบัติตาม ไม่ตรงไปตรงมาอย่างเช่นภาษาธรรมดาที่พูดออกมาแล้วก็เข้าใจได้ทันที คนฟังจำต้องมีความรอบรู้หรือมีประสบการณ์จึงจะเข้าใจความหมายการพูดโดยมีความหมายแฝงอยู่นี้ เราเรียกกันว่า “สำนวน”

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นนี้ พอสรุปได้ว่า สำนวนในภาษาไทย หมายถึงถ้อยคำที่คมคายซึ่งเป็นถ้อยคำที่ใช้พูดสื่อสารกันโดยมีความหมายที่กว้างและลึกซึ้ง แสดงความหมายโดยนัย มิได้แปลตรงตัว ใช้เป็นคำพูดในเชิงสั่งสอน เตือนสติ มุ่งสอนใจหรือชี้แนะให้ประพฤติปฏิบัติตาม ไม่จำกัดว่าต้องมีกี่พยางค์ สำนวนในภาษาไทยอาจจะมี 1 พยางค์ 2 พยางค์ 3 พยางค์ หรือมากกว่า 3 พยางค์ก็ได้

2. ความหมายของคำว่า “guī” ในภาษาจีนกับคำว่า “ผี” ในภาษาไทย

ก่อนที่จะทำการศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนของสำนวนจีนที่มีคำว่า “guī” กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “ผี” ผู้วิจัยขอเสนอความหมายของคำว่า “guī” ในภาษาจีนกับคำว่า “ผี” ในภาษาไทยที่ได้รวบรวมจากแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ความหมายของคำว่า “guī” ในภาษาจีน

พจนานุกรมภาษาจีนกลางปัจจุบัน (Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn 《现代汉语词典》) (1999: 491) ได้ให้ความหมายคำว่า guī ที่แปลว่า ผี ไว้ว่า “เป็นสิ่งที่คนมีความเชื่อองมงายเชื่อว่า คนเมื่อตายไปแล้ววิญญาณจะไม่ดับสูญ แล้วกลายเป็นผี”

Tang Kejing (1997: 1246). ได้ให้ความหมายคำว่า guī ไว้ว่า “เมื่อคนตายไปแล้วเรียกว่า ผีเป็นสิ่งที่กลายสภาพมาจากดวงวิญญาณของคนหลังจากที่ตายไปแล้ว คำว่า guī จัดเป็นอักษรภาพ ปรากฏตั้งแต่ยุคอักษรกระดองเต่า (jiǎgǔwén 甲骨文) ส่วนล่างของอักษรเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงคน ส่วนบนลักษณะคล้ายสมองผีที่สยดสยองน่ากลัว ผีมีพลังหยินที่ส่งผลร้ายต่อมนุษย์ได้”

จากคำจำกัดความของข้างต้นทำให้สรุปได้ว่า guī ที่แปลว่า ผี คือ เป็นสิ่งที่กลายสภาพมาจากดวงวิญญาณของคนหลังจากที่ตายไปแล้ว เป็นสิ่งที่คนมีความเชื่อองมงายเชื่อว่า คนเมื่อตายไปแล้ววิญญาณจะไม่ดับสูญ แต่จะกลายสภาพเป็นผี คำว่า guī จัดเป็นอักษรภาพ ปรากฏตั้งแต่ยุคอักษรกระดองเต่า (jiǎgǔwén 甲骨文) ส่วนล่างของอักษรเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงคน ส่วนบนลักษณะคล้ายสมองผีที่สยดสยองน่ากลัว ผีมีพลังหยินที่ส่งผลร้ายต่อมนุษย์ได้

2.2 ความหมายของคำว่า “ผี” ในภาษาไทย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 735). ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผี” ไว้ว่า “สิ่งที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นสภาพลึกลับ มองไม่เห็นตัว แต่อาจจะปรากฏเหมือนมีตัวตนได้ อาจให้คุณหรือโทษได้ มีทั้งดีและร้าย เช่น ผีปู่ตายาย ผีเรือน ผีहां เป็นต้น หรือใช้เป็นคำเรียกคนที่ตายไปแล้ว”

เสฐียรโกเศศ (2503: 279). ได้ให้คำจำกัดความคำว่าผีไว้ว่า “สิ่งใดตามปกติไม่สามารถจะมองเห็นตัวได้ ซึ่งถือและเข้าใจเอาว่ามีฤทธิ์และอำนาจเหนือคน อาจให้ได้ดีหรือให้ร้าย คือให้คุณหรือให้โทษแก่เราได้ สิ่งอย่างนี้เรากลัวเกรงและบางที่ต้องนับถือด้วย เราเรียกสิ่งนี้ว่า ผี”

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นนี้ พอสรุปได้ว่า ผีในภาษาไทยหมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์เชื่อว่าเป็นสภาพลึกลับ ปกติไม่สามารถมองเห็นตัวได้ แต่อาจจะปรากฏเหมือนมีตัวตนได้ มีฤทธิ์และอำนาจเหนือคน อาจให้คุณหรือโทษแก่มนุษย์ได้ หรือใช้เป็นคำเรียกคนที่ตายไปแล้ว

3. งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันได้มีนักวิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี ดังนี้

Xu Hualong (1994). ได้ศึกษาและแบ่งลักษณะของผีจีนออกเป็น 35 ประเภท เช่น ผีที่ดื่มเลือดเป็นอาหาร ผีกินพลังชีวิตมนุษย์ ผีกินเด็ก ผีลามก ผีที่อาศัยอยู่ในต้นไม้ ผีห้าไฟ ผีหิวโหย เป็นต้น โดยเห็นว่าผีเป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ รวมไปถึงผียังใช้เป็นสัญลักษณ์ถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในด้านที่ไม่ดี

เกตมาตุ ดวงมณี (2552). ได้ศึกษาภาษาจีนกับวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องเทพเจ้าและภูตผี มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอวัฒนธรรมทางภาษาและตัวอักษรที่ปรากฏในวัฒนธรรมความคิดและความเชื่อเรื่องเทพเจ้าและภูตผีของคนจีน ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อเรื่องเทพเจ้าและเชื่อในภูตผีมีผลกระทบต่อการสร้างตัวอักษรจีนและสุภาชิตจีนโดยเห็นได้จากมีคำว่า เทพเจ้า (shén 神) คำว่า ผี (guǐ 鬼) เป็นส่วนประกอบในคำศัพท์และสุภาชิต ในด้านการใช้คำศัพท์เทพเจ้าพบว่าคนจีนนิยมนำเรื่องราวหรือปรากฏการณ์ที่แปลกประหลาดวางหลังคำศัพท์เทพเจ้า สุภาชิตจีนที่มีคำว่า “เทพเจ้า” ปรากฏในสำนวนแสดงถึงความหมายแฝงในแง่ต่าง ๆ อาทิ ความหมายที่เกี่ยวกับมนุษย์ที่มีความสามารถอย่างดีพร้อม หรือ มีความถนัดชำนาญด้านใดด้านหนึ่งเป็นอย่างดี ในด้านสุภาชิตจีนที่มีคำศัพท์ “ผี” เป็นส่วนประกอบมักแสดงถึงบุคลิกลักษณะของคน บุคคลที่มีบุคลิกไม่ดี มีข้อด้อยข้อเสีย ส่วนในด้านคำศัพท์ภาษาจีนที่มีคำว่าผีเป็นส่วนประกอบ แสดงความหมายได้สองอย่างคือ คำศัพท์ที่ยังคงความหมายเดิมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับความหมายเดิมและคำศัพท์ที่ความหมายเปลี่ยน การวางตำแหน่งคำศัพท์ผียังเกี่ยวข้องกับความเชื่อโดยนิยมนำวางไว้หน้าคำศัพท์อื่น

นอกจากนี้ ที่ผ่านมามีนักวิจัยสนใจเรื่องสำนวนจีนและสำนวนไทยที่เกี่ยวกับผี ดังนี้

จุฬารณณ์ คนคง (2547). ได้ศึกษาสำนวน สุภาพิตและคำพังเพยในสารนิพนธ์เรื่อง ศึกษาวิเคราะห์ สำนวน สุภาพิต คำพังเพย ที่สะท้อนความเชื่อในเรื่องผี ซึ่งมีจุดหมาย 4 ประการ คือ เพื่อศึกษาที่มา ภูมิปัญญา อิทธิพลความเชื่อ ที่ปรากฏในสำนวน สุภาพิต คำพังเพย ที่สะท้อนความเชื่อในเรื่องผีและเพื่อศึกษา ความเปลี่ยนแปลงในความเชื่อเรื่องผีที่สะท้อนในสำนวน สุภาพิตและคำพังเพย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ที่มาของ สำนวน สุภาพิต คำพังเพย ที่สะท้อนความเชื่อในเรื่องผีเกิดจากสิ่งที่อยู่รอบตัวเราดังเช่นธรรมชาติ ลมฟ้า อากาศ การกระทำ กิริยาอาการ ความประพฤติ ล้วนเป็นที่มาของการเกิดสำนวน สุภาพิต คำพังเพยที่สะท้อน ความเชื่อทั้งสิ้น ภูมิปัญญาที่ปรากฏคือ การใช้ภาษาที่มีการเลือกใช้คำ การเล่นคำ จังหวะ การใช้คำที่สัมผัส สละสลวย สัมผัสอักษร ทั้งยังแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด จิตใจ อารมณ์ของผู้คนในสมัยต่าง ๆ รวมไปถึงเรื่องราว และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น การให้คติและคำสั่งสอนทางตรงและทางอ้อม ด้านอิทธิพลความเชื่อพบว่า ได้มีการรับอิทธิพลความเชื่อมาจาก คนสมัยโบราณที่มีความเชื่อเรื่องดิน ฟ้า อากาศ ธรรมชาติ ยารักษาโรค และ ศาสนา ในด้านความเปลี่ยนแปลงในความเชื่อเรื่องผีที่พบในสำนวน สุภาพิตและคำพังเพยที่สะท้อนความเชื่อ ในเรื่องผี คือ ความนับถือผีที่ถูกเปลี่ยนจากทางบวกไปสู่ทางลบ สังเกตได้จากสำนวนในยุคเก่าเน้นการให้ความ เคารพและเชื่อถือในอำนาจผี แต่ในยุคปัจจุบัน สำนวนที่เกิดขึ้นใหม่จะเป็นสำนวนที่มีความหมายในทางลบ และปราศจากความเชื่อถือเช่นในอดีต

เกรียงไกร กองเส็ง (2561) ได้ศึกษาโลกทัศน์ของชาวจีนจากสำนวนจีนที่มีคำว่า “กู่ยี่”(鬼“ผี”) ปรากฏอยู่ในสำนวน นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โลกทัศน์ของชาวจีนจากสำนวนจีนที่มีคำว่า “ผี” (guǐ 鬼) ปรากฏอยู่ในสำนวน และวิเคราะห์สัญลักษณ์ของ “ผี” ในโลกทัศน์ของชาวจีนจากคำว่า “ผี” (guǐ 鬼) ที่ ปรากฏอยู่ในสำนวนจีน ผลการศึกษาพบว่า สำนวนจีนที่มีคำว่า “ผี” (guǐ 鬼) ปรากฏอยู่ในสำนวนนั้น สามารถสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ของคนจีนได้ทั้ง 3 แบบ แบบแรกโลกทัศน์ต่อมนุษย์ ที่สะท้อนให้เห็นถึงโลก ทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อมนุษย์ว่ามีพฤติกรรม อารมณ์ความรู้สึกทั้งเชิงบวกและเชิงลบ แบบที่สองสะท้อนให้เห็น ถึงโลกทัศน์ต่อธรรมชาติ ที่แสดงให้เห็นว่าธรรมชาติไม่มีอะไรแน่นอน มีความแปลกประหลาดและสามารถ ทำลายล้างมนุษย์ได้ แบบที่สามคือโลกทัศน์ต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นว่าสรรพสิ่งอยู่เหนือความคาด เตา ความเชื่อในอิทธิปาฏิหาริย์ ความเชื่อในพลังอำนาจของผีหรือเทวดา ความเกรงกลัวในพลังอำนาจชั่วร้ายที่ มองไม่เห็นและความเชื่อในเรื่องของวิญญาณ นอกจากนี้ สำนวนจีนที่มีคำว่า “ผี” (guǐ 鬼) ปรากฏอยู่ใน สำนวนเหล่านี้ยังสะท้อนภาพสัญลักษณ์ของ “ผี” ในโลกทัศน์ของชาวจีนออกมาในลักษณะต่างๆ ได้ 3 แบบ แบบแรกคือสัญลักษณ์โดยปกติทั่วไปคือความเปลี่ยนแปลงและความลึกลับอัศจรรย์ แบบที่สองคือสัญลักษณ์ ในเชิงบวก แสดงให้เห็นว่า “ผี” เป็นสัญลักษณ์ของความสามารถที่ล้ำเลิศ ความมีพลังอำนาจ การจงใจ และ ความรวดเร็ว แบบที่สามคือสัญลักษณ์ในเชิงลบ แสดงให้เห็นว่า “ผี” เป็นสัญลักษณ์แห่งการถือตนเป็นใหญ่ ความไม่รู้หรือความคลุมเครือ ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ความไร้สาระ การเสแสร้ง พฤติกรรมที่มีลึกลับคม นัย การหลอกลวง ความแปลกประหลาด ความคิดที่แปรปรวนและชี้ระแวง ความทุกข์ยากลำบาก ความวิตก

กังวลหวาดกลัวและกลัดกลุ้ม วิธีการเล่าที่เหลี่ยมคดโก่ง ความชั่วร้ายและความอิจฉาริษยา และเป็นสัญลักษณ์แห่งความโศกเศร้า

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่ายังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนของสำนวนจีนที่มีคำว่า *guī* กับสำนวนไทยที่มีคำว่า 鬼 โดยตรงมาก่อน ซึ่งการศึกษาวินิจฉัยนี้จะทำให้ผู้อ่านทราบถึงมโนทัศน์ชาวจีนและชาวไทยที่มีต่อความเชื่อเรื่องผีและทำให้เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมระหว่างสองชนชาติได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมสำนวนจีนที่มีคำว่า *guī* จากพจนานุกรมจีนจำนวน 5 เล่ม พบว่ามีสำนวนจีนที่มีคำว่า *guī* จำนวน 178 สำนวน เมื่อวิเคราะห์สำนวนที่มีคำว่า *guī* 178 สำนวน สามารถแบ่งออกเป็น 12 ประเภท ดังนี้

- (1) สำนวนที่เกี่ยวกับงานประพันธ์จำนวน 3 สำนวน
- (2) สำนวนที่เกี่ยวกับการพูดจำนวน 4 สำนวน
- (3) สำนวนที่เกี่ยวกับความสามารถจำนวน 7 สำนวน
- (4) สำนวนที่เกี่ยวกับเงินจำนวน 5 สำนวน
- (5) สำนวนที่เกี่ยวกับความตายจำนวน 2 สำนวน
- (6) สำนวนที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยพฤติกรรมของคนจำนวน 80 สำนวน
- (7) สำนวนที่เกี่ยวกับการกระทำจำนวน 2 สำนวน
- (8) สำนวนที่เกี่ยวกับสภาพลักษณะรูปร่างจำนวน 9 สำนวน
- (9) สำนวนที่เกี่ยวกับความรู้สึกสภาพจิตใจจำนวน 40 สำนวน
- (10) สำนวนที่เกี่ยวกับการวางแผนจำนวน 6 สำนวน
- (11) สำนวนที่เกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงและความลึกลับอัศจรรย์จำนวน 12 สำนวน
- (12) สำนวนอื่น ๆ จำนวน 8 สำนวน

จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่จะสื่อความหมายไปในเรื่องลักษณะนิสัยพฤติกรรมของคน มีถึง 80 สำนวน กล่าวถึงคนที่มีจิตใจโหดเหี้ยมอำมหิตหยาบซ้ำหมายปองร้ายผู้อื่น พฤติกรรมที่ลับ ๆ ล่อ ๆ มีลับลมคมนัย ไม่เปิดเผย เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า ชาวจีนเชื่อว่าผีนั้นเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย มีจิตใจที่ชั่วร้าย มีความอิจฉาริษยาและจ้องที่จะทำร้าย นำมาซึ่งความหายนะหรือความทุกข์ยากแก่มนุษย์ได้และมีพฤติกรรมลับ ๆ ล่อ ๆ สะท้อนภาพสัญลักษณ์แห่งความชั่วร้าย เหมือนกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีจิตใจที่อิจฉาริษยาผู้อื่น มีพฤติกรรมที่ชั่วร้ายตอตั้ง ขยะแขยงน่ารังเกียจ และสามารถที่จะทำร้ายผู้อื่นได้เสมอเมื่อมีโอกาส ดังนั้นสำนวนที่มีคำว่า *guī* จึงมักสื่อความหมายไปในเรื่องลักษณะนิสัยพฤติกรรมของคนที่ไม่ดี

จากการรวบรวมสำนวนไทยที่มีคำว่า 鬼 จากพจนานุกรมไทยจำนวน 5 เล่ม พบว่ามีสำนวนไทยที่มีคำว่า 鬼 จำนวน 49 สำนวน สามารถแบ่งออกเป็น 16 ประเภท ดังนี้

- (1) สำนวนที่เกี่ยวกับวันและช่วงเวลาจำนวน 3 สำนวน

- (2) จำนวนที่เกี่ยวกับการพูดจำนวน 1 จำนวน
- (3) จำนวนที่เกี่ยวกับความสามารถจำนวน 2 จำนวน
- (4) จำนวนที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพจำนวน 2 จำนวน
- (5) จำนวนที่เกี่ยวกับเงินจำนวน 2 จำนวน
- (6) จำนวนที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยพฤติกรรมของคนจำนวน 13 จำนวน
- (7) จำนวนที่เกี่ยวกับการอบรมสั่งสอนจำนวน 1 จำนวน
- (8) จำนวนที่เกี่ยวกับสภาพลักษณะรูปร่างจำนวน 4 จำนวน
- (9) จำนวนที่เกี่ยวกับเรื่องเหนือความคาดหมายจำนวน 3 จำนวน
- (10) จำนวนที่เกี่ยวกับดวงชะตาจำนวน 2 จำนวน
- (11) จำนวนที่เกี่ยวกับการกระทำจำนวน 2 จำนวน
- (12) จำนวนที่เกี่ยวกับยารักษาโรคจำนวน 2 จำนวน
- (13) จำนวนที่เกี่ยวกับพิธีกรรมจำนวน 2 จำนวน
- (14) จำนวนที่เกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงและความลึกลับอัศจรรย์จำนวน 2 จำนวน
- (15) จำนวนที่เกี่ยวกับความรู้สึกสภาพจิตใจจำนวน 3 จำนวน
- (16) จำนวนอื่นๆ จำนวน 5 จำนวน

จากการศึกษาพบว่า จำนวนไทยที่มีคำว่า ผี ส่วนใหญ่จะสื่อความหมายไปในเรื่องลักษณะนิสัยพฤติกรรมของคน มีถึง 13 จำนวนจาก 49 จำนวน ใช้เปรียบถึงคนเลว คนที่ทำอะไรโดยไม่ได้คิด เป็นต้น อาจเป็นเพราะว่า ชาวไทยเชื่อว่าผีเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย มีจิตใจที่ชั่วร้าย มีความอิจฉาริษยาและจ้องที่จะทำร้าย ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี น่ารังเกียจ

จากการเปรียบเทียบประเภทของจำนวนข้างต้นพบว่าจำนวนจีนที่มีคำว่า *guǐ* และจำนวนไทยที่มีคำว่า ผี มีปรากฏประเภทจำนวนที่เหมือนกันถึง 8 ประเภท ดังนี้

- (1) จำนวนที่เกี่ยวกับการพูด

จำนวนจีนที่มีคำว่า *guǐ* มักจะสื่อถึงการพูดที่โกหกหลอกลวง เช่น 鬼话连篇 *guǐ huà lián piān* พูดคำพูดผี ๆ ออกมาครั้งแล้วครั้งเล่า ใช้บรรยายถึง คำพูดที่ออกมาแต่ละครั้งล้วนเป็นคำพูดที่โป้ปดมโกหกหลอกลวงคน

ส่วนจำนวนไทยที่มีคำว่า ผี จะสื่อถึง การพูดที่ไม่รู้จักคิดหรือพูดมาก พูดไม่หยุด ไม่รู้จักเหนื่อย เช่น ผีเจาะปากมาพูด แปลว่าการพูดไม่รู้จักคิด หรือ พูดมาก พูดไม่หยุดพูดไม่รู้จักเหนื่อย

- (2) จำนวนที่เกี่ยวกับการความสามารถ

จำนวนจีนที่มีคำว่า *guǐ* มักจะสื่อถึงความมีฝีมือมีความสามารถในงานศิลปะที่ล้ำเลิศเหนือชั้น เช่น 鬼斧神工 *guǐ fǔ shén gōng* คล้ายกับผีหรือเทพสร้างสรรค์ขึ้นมา ใช้เปรียบเทียบถึงการมีศิลปะฝีมือในงานศิลปะที่เยี่ยมยอดเหนือชั้น ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์จะสร้างขึ้นได้ ราวดังผีหรือเทพสร้างมา

ส่วนสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี จะสื่อถึง การมีความสามารถในการไหวตัวหรือทันเหตุการณ์ รู้อะไรเร็ว รู้อะไรไวได้ในทันที เช่น หูผี จมูกมด แปลว่าการไหวตัวหรือทันเหตุการณ์ รู้อะไรเร็ว รู้อะไรไวได้ในฉับพลันทันที

(3) สำนวนที่เกี่ยวกับเงิน

สำนวนจีนที่มีคำว่า guī มักจะสื่อถึงอำนาจของเงิน เช่น 有钱使得鬼推磨 yǒu qián shǐ de guī tuī mó มีเงินก็สามารถใช้ผีไม่แบ่งได้ ใช้บรรยายถึงถ้ามีเงินก็สามารถใช้ภูตผีไม่แบ่งได้ เปรียบดังมีเงินก็สามารถทำอะไรก็ได้

ส่วนสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี จะสื่อถึงวิธีที่ได้เงินมาได้มาอย่างไม่ถูกต้อง เช่น เงินปากผี หมายถึงเงินที่ไม่ถูกต้อง หรือเงินที่ได้มาโดยการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

(4) สำนวนที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยพฤติกรรมของคน

สำนวนจีนที่มีคำว่า guǐ มักจะสื่อถึงคนที่มีจิตใจโหดเหี้ยมอำมหิตหยาบข่าหมายปองร้ายผู้อื่น เช่น 为鬼为蜮 wéi guǐ wéi yù เป็นผีเป็นอสูรกายร้าย ใช้เปรียบเทียบกับคนที่มีจิตใจโหดเหี้ยมอำมหิตหยาบข่า ใช้กลุบายอันต่ำช้าในการลอบทำร้ายผู้อื่น

ส่วนสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี มักจะสื่อถึงคนไม่ดี คนที่ทำความเลวมาก ๆ เช่น ผีห้าขาดาน แปลว่า คนเลว ใช้เปรียบเทียบกับคนที่ทำความเลวมาก ๆ

(5) สำนวนที่เกี่ยวกับสภาพลักษณะรูปร่าง

สำนวนจีนที่มีคำว่า guǐ มักจะสื่อถึงสภาพลักษณะรูปร่างที่มีความแปลกประหลาดผิดปกติ เช่น 鬼形怪状 guǐ xíng guài zhuàng ลักษณะรูปร่างเป็นผีเป็นสัตว์ประหลาด ใช้เปรียบเทียบกับสภาพลักษณะรูปร่างที่มีความแปลกประหลาดพิลึกพิลั่น ไม่เหมือนธรรมดาทั่วไป

ส่วนสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี จะสื่อถึงสภาพลักษณะรูปร่างของคนที่มีผอมมาก เช่น ผอมเป็นไม้เสียบผี ใช้เปรียบถึงคนที่มีร่างกายผอมมาก ๆ

(6) สำนวนที่เกี่ยวกับการกระทำ

สำนวนจีนที่มีคำว่า guǐ มักจะสื่อถึงการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไร้สติไม่รู้ตัว เช่น 鬼使神差 guǐ shǐ shén chāi ผีสั่งให้ทำเทพคอยบงการ บรรยายถึงการไม่เป็นตัวของตัวเอง ได้กระทำในเรื่องที่คาดไม่ถึงลงไปประหนึ่งมีภูตผีเทพคอยบงการให้ทำอยู่ลับ ๆ

ส่วนสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี จะสื่อถึงการจำใจต้องทำหรือไม่มีทางเลือก เช่น ผีถึงป่าช้า หมายถึงการทำด้วยความจำใจหรือไม่มีทางเลือก หรือตัดสินใจทำทั้ง ๆ ที่ไม่เต็มใจ

(7) สำนวนที่เกี่ยวกับความรู้สึกสภาพจิตใจ

สำนวนจีนที่มีคำว่า guǐ มักจะสื่อถึงความรู้สึกที่น่าประหลาดใจหรือประหลาดใจเป็นอย่างยิ่ง เช่น 惊悚 jīng shǒng 泣鬼 jīng shén qì guǐ เทพตะลึงผีรำให้ ใช้เปรียบเทียบกับบรรยายถึงการถูกกระทบจากเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ตราตรึงใจอย่างหนักทำให้เกิดความรู้สึกที่น่าประหลาดใจหรือประหลาดใจเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี จะสื่อถึงอาการทางจิตที่อยู่ในสภาพครึ่งหลับครึ่งตื่น เช่น ผีอำ หมายถึง อาการทางจิตที่อยู่ในสภาพครึ่งหลับครึ่งตื่น

(8) สำนวนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงและความลึกลับอัศจรรย์

สำนวนจีนที่มีคำว่า guǐ มักจะสื่อถึงความลึกลับอัศจรรย์ยากที่จะคาดเดา เช่น 鬼神不測 guǐ shén bù cè ผีหรือเทพก็ไม่อาจคาดเดาได้ ใช้เปรียบเทียบบรรยายถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่มีความลึกลับอัศจรรย์แม้แต่ผีหรือเทพก็ไม่อาจคาดเดาได้

ส่วนสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี จะสื่อถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วหรือไม่แน่นอน เช่น ลูกผีลูกคน หมายถึง ไม่แน่นอน เอาแน่นอนไม่ได้ ไม่น่ว่าจะดีหรือร้าย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการรวบรวมสำนวนจีนที่มีคำว่า guǐ จากพจนานุกรมจีนจำนวน 5 เล่ม พบว่ามีสำนวนจีนที่มีคำว่า guǐ จำนวน 178 สำนวน เมื่อวิเคราะห์สำนวนที่มีคำว่า guǐ 178 สำนวน พบว่า ส่วนใหญ่จะสื่อความหมายไปในเรื่องลักษณะนิสัยพฤติกรรมของคน มีถึง 80 สำนวน กล่าวถึงคนที่มีจิตใจโหดเหี้ยมอำมหิต ทรนชาซ้าหมายปองร้ายผู้อื่น พฤติกรรมที่ลับ ๆ ล่อ ๆ มีลัษณะคม่นัย ไม่เปิดเผย เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า ชาวจีนเชื่อว่าผีนั้นเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย มีจิตใจที่ชั่วร้าย มีความอิจฉาริษยาและจ้องที่จะทำร้าย นำมาซึ่งความหายนะหรือความทุกข์ยากแก่มนุษย์ได้และมีพฤติกรรมลับ ๆ ล่อ ๆ สะท้อนภาพสัญลักษณ์แห่งความชั่วร้าย เหมือนกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีจิตใจที่อิจฉาริษยาผู้อื่น มีพฤติกรรมที่ชั่วร้ายดื้อดึง ขยะแขยงน่ารังเกียจ และสามารถที่จะทำร้ายผู้อื่นได้เสมอเมื่อมีโอกาส ดังนั้นสำนวนจีนที่มีคำว่า guǐ จึงมักสื่อความหมายไปในเรื่องลักษณะนิสัยพฤติกรรมของคนที่ไม่ดี ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่ามีความสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ (เกรียงไกร กองแสง, 2561) ที่ได้มีการศึกษาเรื่อง โลกทัศน์ของชาวจีน โดยผลการวิจัยจากสำนวนจีนที่มีคำว่า “ผี” (guǐ 鬼) ปรากฏอยู่ในสำนวน พบว่าคำว่า “ผี” (guǐ 鬼) ที่ปรากฏอยู่ในสำนวนจีนนั้น สะท้อนภาพสัญลักษณ์ในเชิงลบ แสดงให้เห็นว่า “ผี” เป็นสัญลักษณ์แห่งวิธีการเล่ห์เหลี่ยมคดโกง การเสแสร้ง พฤติกรรมที่มีลัษณะคม่นัย การหลอกลวง ความคิดที่แปรปรวนและชั่วร้าย ความชั่วร้ายและความอิจฉาริษยา ซึ่งเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีจิตใจชั่วร้ายในการใช้กลอุบายเล่ห์เหลี่ยมต่างๆ ในการหลอกลวงผู้อื่น ทำร้ายผู้อื่น ปิดบังอำพรางหรือคดโกงผู้อื่น ใช้ลูกไม้ต่างๆ นานาในการกระทำความชั่ว รวมไปถึงการกระทำผิดกฎหมายเช่น การหลีกเลียงภาษี ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับความเชื่อของมนุษย์ที่ว่า ลักษณะของผีตามที่เรารู้จักนั้น ส่วนมากเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย มีความดุร้าย นำสิ่งที่ไม่ดีมาสู่มนุษย์ และส่วนมากจะหลอกลอนคนให้กลัวได้ด้วยวิธีการที่ไม่เปิดเผยโดยตรง เช่นมาด้วยเสียง มาด้วยกลิ่น มาด้วยเงา หรือแบบวับๆ แวมๆ ทำให้คนเกิดความพรั่นพรึง ผีจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่กล้าพบ ไม่อยากเจอ เป็นสิ่งที่ไม่น่าไว้ใจ

2. จากการรวบรวมสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี จากพจนานุกรมไทยจำนวน 5 เล่ม พบว่ามีสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี จำนวน 49 สำนวน เมื่อวิเคราะห์สำนวนไทยที่มีคำว่า ผี 49 สำนวน พบว่า สำนวนไทยที่มีคำว่า ผี

ส่วนใหญ่จะสื่อความหมายไปในเรื่องลักษณะนิสัยพฤติกรรมของคน มีถึง 13 สำนวนจาก 49 สำนวน ใช้เปรียบถึงคนแล้ว คนที่ทำอะไรโดยไม่ได้คิด เป็นต้น อาจเป็นเพราะว่า ชาวไทยเชื่อว่าผีเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย มีจิตใจที่ชั่วร้าย มีความอิจฉาริษยาและจ้องที่จะทำร้าย ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี นำรังเกียจ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่ามีความสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ (จุฬารัตน์ คนคง, 2547) ที่ได้มีการศึกษาเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ที่สะท้อนความเชื่อในเรื่องผี โดยผลการวิจัยพบว่าคำว่า ผี ในสำนวนไทยส่วนใหญ่จะมีความหมายในด้านลบ คือเป็นตัวแทนของสิ่งไม่ดี หรือสิ่งที่ไม่ดีมีประโยชน์ สิ่งที่จะคอยสร้างแต่ความเดือดร้อน เช่น ตีนผี ผีทำชาตาน ผีพ่นน้เข้าสิง ผีเจาะปากมาพูด เป็นต้น ซึ่งสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี นั้นมักมีอิทธิพลเกิดมาจากพฤติกรรมในการดำรงชีวิต การกระทำ กริยาอาการ ของมนุษย์ ดังนั้นจึงมีการนำผีมาเปรียบเทียบกับคน พฤติกรรมของคน ซึ่งมักมีความหมายที่ไม่ค่อยดี

3. วัฒนธรรมจีนและไทยมีความเชื่อเรื่องผีเหมือนกัน และปรากฏคำว่า guǐ และ ผี ในสำนวนประเภทหลักคล้ายกันเป็นส่วนใหญ่ แต่แม้จะใช้สื่อถึงเรื่องราวในประเภทเดียวกัน ก็อาจสื่อในทางเดียวกันหรือสื่อความคนละอย่างก็ได้ ดังนี้

3.1 สำนวนจีนที่มีคำว่า guǐ และสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี มีสำนวนที่สื่อถึงการพูดเหมือนกัน และสื่อถึงความหมายในแง่ลบเหมือนกัน ว่าพูดจาโกหก พูดจาไม่รู้จักคิด พูดมาก เป็นต้น

3.2 สำนวนจีนที่มีคำว่า guǐ และสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี สื่อถึงความสามารถเหมือนกัน และสื่อถึงความเก่งกล้าสามารถเหนือสามัญทั่วไปเหมือนกัน เช่น สำนวนจีนใช้เปรียบถึงฝีมือในงานศิลปะที่เยี่ยมยอดเหนือชั้น ราวผีหรือเทพสร้างมา ส่วนสำนวนไทยใช้เปรียบถึง การมีความสามารถในการรู้อย่างฉับไว เหนือคนธรรมดา

3.3 สำนวนจีนที่มีคำว่า guǐ และสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี สื่อถึงเงินเหมือนกัน สำนวนจีนมักจะสื่อถึงอำนาจของเงิน ส่วนสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี มักจะสื่อถึงวิธีที่ได้เงินมาได้มาอย่างไม่ถูกต้อง

3.4 สำนวนจีนที่มีคำว่า guǐ และสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี สื่อถึงลักษณะนิสัยพฤติกรรมของคน สำนวนจีนและสำนวนไทยในประเภนี้จะสื่อถึงแง่ลบ พฤติกรรมของคนชั่ว โหดร้าย คนไม่ดี

3.5 สำนวนจีนที่มีคำว่า guǐ และสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี สื่อถึงสภาพลักษณะรูปร่าง สำนวนจีนมักจะสื่อถึงสภาพลักษณะรูปร่างที่มีความแปลกประหลาดผิดปกติ ส่วนสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี มักจะสื่อถึงสภาพลักษณะรูปร่างของคนที่ไม่ดี เช่น ผอมมาก เป็นต้น

3.6 สำนวนจีนที่มีคำว่า guǐ และสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี สื่อถึงการกระทำ สำนวนจีนที่มักจะสื่อถึงการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไร้สติไม่รู้ตัว ส่วนสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี มักจะสื่อถึงการจำใจต้องทำหรือไม่มีทางเลือก

3.7 สำนวนจีนที่มีคำว่า guǐ และสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี สื่อถึงความรู้สึกสภาพจิตใจ สำนวนจีนมักจะสื่อถึงความรู้สึกที่น่าประทับใจหรือประทับใจเป็นอย่างยิ่ง ส่วนสำนวนไทยที่มีคำว่า ผี จะสื่อถึงอาการทางจิตที่อยู่ในสภาพครึ่งหลับครึ่งตื่น

3.8 ส่วนของเงินที่มีคำว่า *guī* และส่วนของไทยที่มีคำว่า 鬼 สื่อถึงสิ่งเหนือธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงและความลึกลับอัศจรรย์ส่วนเงินมักจะสื่อถึงความลึกลับอัศจรรย์ยากที่จะคาดเดา ส่วนส่วนของไทยที่มีคำว่า 鬼 จะสื่อถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วหรือไม่แน่นอน

อาจกล่าวได้ว่า 鬼 มีภาพสะท้อนปรากฏอยู่ในทั้งในส่วนของเงินและไทย และส่วนใหญ่สื่อถึงความไม่ดี หรือสิ่งเหนือธรรมชาติสามัญ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่ามีความสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ (เกตมาตุ ดวงมณี, 2552) ที่ได้มีการศึกษาเรื่อง ภาษาจีนกับวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องเทพเจ้าและภูตผีโดยการวิจัยพบว่า ทั้งส่วนของไทยและส่วนเงินล้วนมีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับคำว่าผีด้วยกันทั้งนั้น ซึ่งส่วนใหญ่สื่อถึงผีเป็นสัญลักษณ์แทนอำนาจเหนือธรรมชาติ และความหมายในสัญลักษณ์ด้านลบ ได้แก่ พฤติกรรมที่ไม่ดี สิ่งที่ไม่ดี อาชีพที่ไม่โปร่งใส

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย “การศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนของส่วนเงินที่มีคำว่า *guī* กับส่วนของไทยที่มีคำว่า 鬼” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อของชาวจีนในเรื่องของ “ผี” ในแง่มุมอื่นๆ เช่น การศึกษาส่วนเงินที่มีคำว่า *guī* (鬼 แปลว่า ผี) และ *mó* (魔 แปลว่า มาร) ปรากฏอยู่ร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นภาพของแนวคิดหรือค่านิยมทางความเชื่อของชาวจีนเฉพาะด้านได้เด่นชัดยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเรื่อง “ผี” ของชาวจีนและชาวไทยในแง่มุมต่างๆ เช่น การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่สะท้อนผ่านส่วนเงินและส่วนไทยเกี่ยวกับผี การตั้งชื่อผีของจีนและไทย การเปรียบเทียบวัฒนธรรมการไหว้ผีของจีนและไทย เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่มีความคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกัน ตลอดจนการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมของทั้งสองชาติได้

เอกสารอ้างอิง

- กรองแก้ว ฉายสภาวะธรรม. (2551). *สารานุกรม ภาษิต คำพังเพย และสำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ต้นธรรม.
- เกตมาตุ ดวงมณี. (2552). ภาษาจีนกับวัฒนธรรมความเชื่อ “เทพเจ้า” และ “ภูตผี”. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 2(2), 34-40.
- เกรียงไกร กองแสง. (2561). *โลกทัศน์ของชาวจีนจากสำนวนเงินที่มีคำว่า “กู่ย”(鬼“ผี”) ปรากฏอยู่ในสำนวน* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ขวัญกัลยาณ. (2548). *สมบัติ ครบถ้วน สำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศรีเอทบุ๊คส์.
- จุฬารัตน์ คนคง. (2547). *ศึกษาวิเคราะห์สำนวน สุภาษิต คำพังเพยที่สะท้อนความเชื่อในเรื่อง ผี* (สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. (2529). *สำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: สุทธิสารการพิมพ์.

- เพ็ญแข วัจนสุนทร. (2523). *ค่านิยมในสำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: อินเทอร์เน็ต อาร์ต กรุป.
- ส.พลายน้อย. (2544). *ตำนานผีไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์น้ำฝน.
- สง่า กาญจนาคพันธ์. (2538). *สำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สุรีย์ ชุณหเรืองเดช. (2551). สถานภาพหญิงชายในครอบครัวจีน: มุมสะท้อนจากภาษิต สำนวน และคำพังเพย
จีน. *วารสารอักษรศาสตร์*, 37(1), 234-279.
- เสฐียรโกเศศ. (2503). *เมืองสวรรค์และผีสาวเทวดา*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- 汪耀楠. 2006. 《汉语成语学习词典》.北京: 外语教学与研究出版社.
- 王勤. 2006. 《汉语熟语论》.济南: 山东教育出版社.
- 王勤等. 1988. 《分类汉语成语大词典》.济南: 山东教育出版社.
- 徐华龙. 1994. 《中国鬼文化大辞典》.广西: 广西民族出版社.
- 杨合鸣. 2009. 《学生汉语成语学习词典》.甘肃: 甘肃教育出版社.
- 杨任之. 2004. 《古今成语大词典》.北京: 北京工业大学出版社.
- 中国社会科学院. 1999. 《现代汉语词典》.北京: 商务印书馆.
- 朱祖延. 2002. 《汉语成语大词典》.北京: 中华书局.